

Ögonblick i växande storstad

Henry B. Goodwin (1878–1931) arbetade som en modern gatufotograf. Nu visas hans bilder från boken »Vårt vackra Stockholm« på Liljevalchs konsthall.

»De finns de bland oss som inte gå utom knutarna utan att ha med sin minimala rullfilmskamera i fickan. Den hör till den dagliga utrustningen som klockan, näsduken och nyckelknippan.«

Orden är fotografen Henry B. Goodwins, upphovsman till fotografierna i *Vårt vackra Stockholm*, boken som kom ut 1920 i en begränsad upplaga om 200 exemplar. Liljevalchs konsthall firar 100-årsminnet av praktverket med en utställning. – Man häpnar över hur skicklig och företagsam fotograf Goodwin var. Helt på egen hand, utan uppdragsgivare, producerade han den fantastiska boken med hjälp av några av sin samtids stora namn som prins Wilhelm, Hjalmar Bergman, Carl Larsson och Albert Engström. I dag skulle man kalla den *Artist Book*. Goodwin var inte bara begåvad, han hade dessutom en enorm drivkraft och han var otroligt bra på marknadsföring, säger fotografen Bruno Ehrns.

Bruno Ehrns är Goodwin-samlaren som fastnade för fotografen då han som 23-åring jobbade som reprofotograf på Stockholms stadsmuseum. Plötsligt överraskades han av det magnifika anslaget i några av Goodwins fotografier, bilder som konstnärligt stack ut i högen av mer all dagliga bilder som skulle avfotograferas.

Inför utställningen på Liljevalchs, som pågår parallellt med målaren Hilding Linnqvist, har Ehrns lånat ut privata printar och objekt ur sina samlingar

och visar bilder ur boken. Eftersom Ehrns själv äger flera exemplar av böckerna kunde han »slakta« ett exemplar för att publiken ska kunna uppleva bilderna inramade på väggarna, något som inte hade varit möjligt att göra för ett museum till exempel.

En av bilderna föreställer Jakobs kyrka med Kungsträdgården i förgrunden. Goodwin skrev:

»Jakob i tön visar en Stockholms gatubild i den dimma som rådde i det allra gråaste töväder den 13 februari 1915, kl 2 e.m. Bländare 6,5, 1/25 sek (bilen svängde snabbt om hörnet i riktning tvärs över skottlinjen).«

Ögonblicksbilderna är tagna mellan 1915 och 1919. Goodwin har fotograferat med en enkel pocketkamera med rullfilm. Fotografen bodde och arbetade på Strandvägen och promenerade runt i Stockholm utan att ha ett direkt mål.

– Han arbetade ungefär som en modern gatufotograf gör i dag och han drevs av en stark lust att skildra den moderna staden som växte fram, säger Bruno Ehrns.

När han kom hem framkallade han filmen och fick ett negativ med vilket han gjorde en kontaktkopia. Den hantverksmässigt komplicerade fotogravyren skapades utifrån den framtagna ursprungskopian i storlek ca 15 x 21 cm. I boken finns 39 fotogravyrer inklistrade för hand, bilder från bland annat Sveavägen, Norrmalmstorg och Stureplan.

Henry B. Goodwin hette egentligen Heinrich Bürgel och var född i München 1878. Han var

GUSTAF ADOLFS
TORG FRÅN RIE
GÅRINGSGATAN
GOODWIN 1918

SVANSTRÖMS HÖRN
1913

»VÅRT VACKRA STOCKHOLM«

Utgiven 1920 till förmån för Daniel Fallström-fonden. Utgiven av Bröderna Lagerström Boktryckare. Numrerad upplaga om 200 exemplar. Halvfranskt band i kalvskinn samt linne. 39 fotogravyrer. Varje bild är »en från Goodwins omarbetade negativ framställd originalkopia i fotogravyr etsat och tryckt av Vecko-Journalens fotogravyranstalt Stockholm«.

BRUNO EHRS

Fotografen Bruno Ehrs har lånat ut sina privata printar ur boken och objekt till utställningen på Liljevalchs.

»Det var det moderna han ville fånga. Lärkstaden lockade för den var byggd i engelsk stil som allra mest liknade hans beundrade London.«

utbildad språkvetare, blev tidigt doktor i filologi och flyttade till Stockholm 1914 med ambitionen att snabbt bli en av Sveriges ledande fotografer. Strategin för att uppnå detta var att porträttera tongivande kulturpersonligheter utan kostnad. Han har tagit porträtt av bland andra Selma Lagerlöf, Gustaf Fröding, Greta Garbo och Ernest Thiel. 1915 genomförde han Sveriges första separatutställning med konstfotografi på Varias konstsalong.

Efter utställningen skrev Karl Asplund i Dagens Nyheter att utställningen »ger oss den första aningen på svensk botten om hela den konstnärliga rörelse på området som i ett tiotal år pågått i de stora kulturländerna, främst i England och Tyskland.(...) den stil i vilken Goodwin arbetar står icke i intim rapport med de nya strävandena inom måleri och grafik med de hårdnande stilidealerna i modernismen. Inför det mesta på utställningen erinrar man sig en äldre mjukare och lösare teknik.« (DN 28/11 1915)

Stilen Asplund anspelar på är piktorialismen, den stil Goodwin anammat och som hade varit i ropet sedan den senare delen av 1800-talet. Piktorialismen närmade sig impressionismen med softfokusdis, kontrastverkan och raffinerade kompositioner. Kända företrädare är Alvin Langdon Coburn, Edward Steichen och Gertrude Käsebier. Coburn är särskilt intressant att nämna eftersom han några år tidigare hade släppt böcker om städerna London och New York med fotogravyrer och inspirerade Goodwin att göra en liknande bok om Stockholm.

– Det var inte det historiska Stockholm som intresserade Goodwin, inte det pittoreska, inte de trånga medeltida gränderna i Gamla stan och absolut ingenting söder om Slussen. Det var det moderna han ville fånga. Lärkstaden lockade för den var byggd i engelsk stil som allra mest liknade hans beundrade London, säger Bruno Ehrs.

Doktor Goodwin var en allmänt känd kulturpersonlighet i Stockholm och han kom att betyda mycket för fotografen i Sverige. Han var även verksam som kritiker, introducerade internationell fotografi för en svensk publik och visade sina egna och sina kollegors bilder utomlands.

– Han var en pionjär på många sätt. Jag är verkligen tagen av hans ambition och skaparlust, jag beundrar honom och tycker att vi har mycket att lära av honom, säger Bruno Ehrs.

När Goodwin dog 1931 skrev John Hertzberg, redaktör för Nordisk tidskrift för fotografi, hans runa i DN: »Konstnärstemperamentet glödde i hans barm och tog måhända ofta hårt på hans känsliga psyke. Han ville gärna vara främst, och få gjorde honom rangen stridig.«

Specialvisning av utställningen med Bruno Ehrs den 7 januari 2021 klockan 16.00 på Liljevalchs. Mejla redaktionen@sfoto.se om du vill gå. Obs! Begränsat antal platser och endast om coronaläget tillåter.